

δούδει τοῦ κοπελιοῦ νὰ τὸ πάη 'ς τὸ παλάτι (ἐκ παραμυθ.) Γ. Μαθιουδ., ἐνθ' ἄν. Τὸ χθεσινὸ σου γραμματάκι μοῦ λέει πολλά, ἀλλὰ δὲ μοῦ ἐξηγεῖ τίποτα ἀπολύτως Γ. Ξενόπ., Μυστικ. ἀρραβῶν., 30 || Φρ. Τὸ πάει τὸ γραμματάκι (ἐπὶ γυναικός· εἶναι ἐπιρρεπὴς εἰς ἐρωτικὰς σχέσεις) πολλὰ. Συνών. φρ. Τὸ πάει τὸ γράμμα. Τὰ γραμματάκια πᾶνε κ' ἔρχονται (ἐπὶ συχνῆς ἀλληλογραφίας ἐρωτευμένων) πολλὰ. Τὰ γραμματάκια συγχιάζουν κ' ἔρχονται (ἐπὶ ἡλικιωμένων ἀνθρώπων εἰς τοὺς ὁποίους ἐμφανίζονται διάφοροι σωματικαὶ ἐνοχλήσεις, ὡς προειδοποιητικὰ τρόπον τινὰ ἐπιστολαὶ τοῦ θανάτου) Σχινοῦς. || *Ἀσμ.

Πήγαινε τὸ γραμματάκι μου εἰς τὴν καλὴ τὴν ὥρα καὶ φίλα τ' ἀδερφάκι μου 'ς τὰ χεῖλη καὶ 'ς τὸ στόμα Θράκ. (Κασταν.) 4) Κατὰ πληθ., γράμμα 9, τὸ ὅπ. βλ., κοιν.: Ξέρει καλὰ γραμματάκια (εἶναι ἀρκετὰ μορφωμένος | κοιν. Μὲ 'κεῖνα τὰ γραμματάκια ποὺ ξέρει, κοιτάει νὰ ζήση κοιν. "Εμαθε διὰ γραμματάκια (ἔχει μικράν, ἀπὸ μὲν μὲν φωσιν) κοιν. Μ' ἔδωκε ὁ πατέρας μου 'ς τὸ σκολιὸν κ' ἔμαθα μὴν ἀράδα γραμματσάκια (ἐμορφώθη ὀλίγον) Κρήτ. (Κίς.) Αὐτός, εἶναι τὰ γραμματάκια του καλὰ (εἶναι ἀρκετὸν ἐγγράμματος) Σέριφ. "Εκεῖ ἔμαθα μερικὰ περισσότερα γραμματάκια I. Δραχούμ., Σαμοθρ. 87. "Αν τονὲ μαθαίνανε λίγα γραμματάκια, ἔμπαινε πονθενὰ γραφιάς κ' ἔβγαζε τὸ φωμὶ του Κ. Παρορ., "Απὸ τὴ ζωὴ τοῦ δειλ., 25. || Φρ. Εἶναι ἀλατισμένους ἀπὸ γραμματάκια (ὀλίγον μορφωμένους) Στερελλ. (Αἰτωλ.) || *Ἀσμ.

Γιὰ τὰ μαῦρα τῆς ματάκια | ἔχασα τὰ γραμματάκια Ψαρ.

"Εμένα οἱ γονῆδες μου τραγούδια δὲ μοῦ μάθαν, μόνο μ' ἔστειλαν 'ς τὰ σκολιὰ νὰ μάθω γραμματάκια Κορσ. Συνών. γράμμα τοῦ δι 1.

γραμματαλλαγή ἡ, Πελοπν. (Καλάβρυτ.)

"Εκ τῶν οὐς. γράμμα καὶ ἀλλαγὴ.

"Η ἀλληλογραφία.

γραμματάρα ἡ, πολλὰ καὶ Τσακων. (Πραστ.) γραμματάρα Νάξ. ("Απύρανθ.)

"Εκ τοῦ οὐς. γράμμα καὶ τῆς μεγεθ. καταλ. -άρα.

1) Μεγάλον γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου ὡς πρὸς τὸ μέγεθος κοιν. καὶ Τσακων. (Πραστ.): Τί γραμματάρες εἰν' αὐτές; Γράφε τα μικρότερα πολλὰ. Μὲ πέντε τέτοιες γραμματάρες γεμίζει ἡ γραμμὴ πολλὰ. Τσι γραμματάρες εἰν' ἔντεϊ π' ἔσ' ποῖον; (τί μεγάλα γράμματα εἶναι αὐτὰ ποὺ κάνεις;) 2) "Η ἐκτεταμένη ἐπιστολὴ Νάξ. ("Απύρανθ.) Τσακων. (Πραστ.): Νὰ ρᾶρε νὰ γραμματάρα π' ἔκανε! (νὰ ἰδῆς μιὰ μεγάλη ἐπιστολὴ ποὺ ἦλθε!) Πραστ.

γραμματᾶς ὁ, Θράκ. (Σαμακόβ.)—Π. Παπαχριστοδ., Χαμέν. κόσμ., 72.

"Εκ τοῦ οὐς. γράμμα.

"Ο ταχυδρομικὸς διανομὸς ἐνθ' ἄν.: Τὸ γράμμα θὰ τὸ φέρῃ ὁ γραμματᾶς ὁ ἐμπιστευμένος καὶ τὸ ἀσήμι θὰ τὸ μετρήσῃ 'ς τὰ χεῖρα τῆς μητέρας πηγαίνοντας ἀπὸ σπῖτι σὲ σπῖτι Π. Παπαχριστοδ., ἐνθ' ἄν. Συνών. διανομέας, ταχυδρόμος.

"Η λ. ὑπὸ τὸν τύπ. Γραμματᾶς ὡς ὄν. κύρ. Θράκ. (Ση-λυβρ.) καὶ ὡς ἐπών. πολλὰ.

γραμματέας ὁ, λόγ. κοιν.

"Εκ τοῦ ἀρχ. οὐς. γράμμα τεύς.

"Ο γραμματεὺς, ὁ δημόσιος ἢ ἰδιωτικὸς ὑπάλληλος, ὁ ἐκτελὼν γραφικὴν ὑπηρεσίαν λόγ. κοιν.: "Ο γραμματέας τῆς κοινότητος - τοῦ δικαστηρίου - τοῦ συλλόγου. Τὸν ἔχει τὸν πῆρε γραμματέα του. Συνών. γράμματικός 1.

γραμματεία ἡ, λόγ. κοιν.

"Εκ τοῦ ἀρχ. οὐς. γράμμα τεῖα.

1) Τὸ ἀξίωμα τοῦ γραμματέως λόγ. κοιν. 2) Τὸ χρονικὸν διάστημα κατὰ τὸ ὅποιον εἶναι τις γραμματεὺς λόγ. κοιν.: "Επὶ τῆς γραμματείας τοῦ (δεῖνα) ἔγιναν ἔργα οὐσιαστικῆς προόδου λόγ. κοιν. 3) Τὸ γραφεῖον τοῦ γραμματέως γενικῶς καὶ εἰδικῶς πανεπιστημιακῆς σχολῆς λόγ. κοιν.: Δὲν ἔβγαλε ἀποτελέσματα ἀκόμη ἡ γραμματεία τῆς Φιλοσοφικῆς. 4) Τὸ σύνολον τῶν γραπτῶν μνημείων ἔθνους τινός, τὸ ὅποιον ἀντιπροσωπεύει τὸν πνευματικὸν αὐτοῦ βίον λόγ. κοιν.: "Η ἀρχαία ἐλληνικὴ γραμματεία ἐπέδρασε βαθύτατα εἰς τὴν δύσιν λόγ. κοιν. 5) "Υπουργεῖον "Αθῆν. (παλαιότ.): "Η Γραμματεία τῶν ἐσωτερικῶν—τῶν ἐξωτερικῶν.

γραμματέλι τό, ἐνιχ. γραμματέλ' Θράκ. (Αἰν.)

"Εκ τοῦ οὐς. γράμμα καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -έλι.

"Η μικρὰ ἐπιστολὴ ἐνθ' ἄν.: Οὐ δράκους ἔγραψ' ἓνα γραμματέλ' καὶ τοῦ ἔστειλε 'ς τὴν δράκινα (ἐκ παραμυθ.) Θράκ. (Αἰν.)

γραμματεύω "Ιων. (Κρήν.) κ.ἀ. γραμματεύω Λειψ. Πάτμ.

Τὸ ἀρχ. ρ. γράμμα τεύω.

1) Μανθάνω γράμματα, μορφώνομαι "Ιων. (Κρήν.): Μηδὲ σὺ ἡ γραμματέψες, μηδὲ τὸ παιδί σου ἡ γραμματίσες. 2) Μεταβ., μανθάνω ἄλλον γράμματα, μορφώνω τινὰ Λειψ. Πάτμ.: "Εφα τὴ νιότη μου νὰ τότε μεγαλώσω, νὰ τότε γραμματέψω Λειψ. "Εγραμμάτεψε τὰ παιδιὰ του Πάτμ.

γραμμάτι τό, Κορσ. γραμμάτσι Κορσ. Τσακων. (Πραστ.)—Λεξ. Μπριγκ. γραμμάτζι Τσακων. (Πραστ.)

"Υποκορ. τοῦ οὐς. γράμμα.

1) Γραφικὴ παράστασις, ζωγραφιὰ Κορσ.: "Ἀσμ.

"Απάνω 'ς τὰ πασοῦμια σου γραμμένα 'ναι γραμμάτσια.

2) Τὸ μικροῦ μεγέθους γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου Τσακων. (Πραστ.): Τσι γραμμάτζα εἶν' ἔνταϊ π' ἔσ' ποῖον; (τί γραμματάκια εἶναι αὐτὰ ποὺ κάνεις;) 3) "Επιστολὴ, συνήθως ὀλιγόλογος Κορσ. Τσακων. (Πραστ.)—Λεξ. Μπριγκ.: Μὴν ἀπολύκαϊ γκάνα γραμμάτσι τὰ καμπζία; (μήπως ἔστειλαν κανένα γραμματάκι τὰ παιδιὰ;) Πραστ. || *Ἀσμ.

Νὰ πᾶ' ρωτήσης τὸν ἀετὸ νὰ γράψω 'ς τὰ φτερούλια τ' νὰ γράψω 'ς τὰ φτερούλια τ' τρία φιλαρά γραμμάτσια, τό 'να νὰ πάη τῆς μάννας μου καὶ τ' ἄλλο 'ς τσ' ἀδερφῆς μου, τὸ τρίτο τὸ 'στερώτερο νὰ πάη 'ς τσῆ ποθητῆς μου (φιλαρά=φιλικὰ) Κορσ. 4) Κατὰ πληθ., ἡ παιδεία, ἡ μόρφωσις Τσακων. (Πραστ.): Νὰ μάθερε γραμμάτζα, ὄρκο μ'! (νὰ μάθης γραμματάκια, χρυσό μου!)

γραμματίζω κοιν. καὶ Πόντ. (Τραπ. Χαλδ.) Τσακων. (Βάτικ. Χαβουτσ. Καστάν. Πραστ. Σίταιν.) γραμματίζου πολλὰ. βορ. ἰδιωμ. γραμματίζω Τῆλ. γραμμακίζου Τσακων. (Μέλαν. Πραστ. Τυρ.) γραμμακίζου ἐν Τσακων. (Πραστ.) γραμματίζω 'μα Τσακων. (Χαβουτσ.) Μετοχ. γραμματισμένος κοιν. καὶ Καππ. (Φλογ.) Πόντ. (Κοτύωρ. Τραπ. Χαλδ.) γραμματισμένους πολλὰ. βορ. ἰδιωμ. γραμματιζόμενος κοιν. γραμματιζ-ζούμενος Κῶς

(Καρδάμ.) γραμματιζομένους πολλαχ. βορ. ιδιωμ. γραμματίζομένους Λέσβ. (Πάμφιλ.) Λήμν. Μακεδ. (Πεντάπολ.) Στερελλ. (Αίτωλ. Ἀκαρναν.) γραμματινιζοόμενος Σίφν. γραμματ'σούμενους Ἡπ. (Ἰωάνν.) γραμμαντ'ζοόμενους Ἡπ. (Δωδών.) Στερελλ. (Ἀχυρ.)

Τὸ ἀρχ. ρ. γ ρ α μ μ α τ ί ζ ω.

Α) Μετβ. 1) Κυριολ. καὶ μεταφ., σχεδιάζω ποικίλματα ἐπὶ ὑφάσματος, ζωγραφίζω Μακεδ. (Κοζ.) Ρόδ. : Γραμματίζω τὰ πλουμιά Ρόδ. || Ἄσμ.

Ἀπόφιν δὲν κοιμήθηκα καὶ σήμερον νυστάζον

γὰρ δυὸ ματούλια παρδαλά, γὰρ δυὸ γραμματισμένα

Κοζ. 2) Δαπανῶ καὶ φροντίζω διὰ τὴν μόρφωσιν τινος, μορφώνω τινὰ Ἡπ. Πελοπν. (Κλειτορ.) Πόντ. (Τραπ.) Στερελλ. (Αίτωλ.) Τσακων. (Πραστ.) Χίος : Γραμματίσει τὸ παιδί του Κλειτορ. Γραμματίζ'νι τὰ πιδιά τώρα οὐ κόσμονος Αἰτωλ. Τὰ γραμματίσει τὰ παιδιά του μ' ὅλη τὴ φτώχεια Χίος. Ἐγὼ ἐγραμμάτ'σα σε καὶ ἀτώρα 'καὶ ἀκούεις με (ἐγὼ σοὺ ἐμάθα γράμματα καὶ τώρα δὲν με ἀκούεις) Τραπ. Ὅσα τὰ καμπζία σι σ' ἐγραμμακίει (ὅλα τὰ παιδιά του τὰ μόρφωσε) Πραστ. Συνών. μ ο ρ φ ὠ ν ω, σ π ο υ δ ᾶ ζ ω.

Μετοχ., ὁ γνωρίζων γράμματα, ὁ πεπαιδευμένος κοιν. καὶ Καππ. (Φλογ.) Πόντ. (Κοτύωρ. Ὀφ. Τραπ. Χαλδ.) : Γραμματισμένος ἄνθρωπος—γραμματισμένη γυναῖκα—γραμματισμένο παιδί κοιν. Γραμματ'σμένου π'δὶ Ἡπ. (Ζαγόρ.) Μὴ βάσῃς πρὸ γραμματισμένη γυναῖκα, γιατί θὰ σοὺ πῇ : σὴν πα σὺ νὰ μιλήσω ἐγὼ Κύθηρ. Ἀμα πάρῃς γραμματισμένη γυναῖκα, θὰ σ' ἐχῇ σήκω-κάτσε (=θὰ σὲ ὑποτάσῃ) Πελοπν. (Γαργαλ.) Ἀφοῦ 'σαι γραμματισμένος, δὲν βαστᾷς σαρκωκοστή; Σέριφ. Γὰρ ἰδὲς ἐλόγον σ', πού 'σι δὰ γραμματιζοόμενους, νὰ ἰδοῦμ' ξέρ'ς τίπουντις Στερελλ. (Παρνασσ.) Γύρ'σι 'ς τοῦ χουριὸ τρανὸς καὶ γραμματ'σμένους Μακεδ. (Θεσσαλον.) || Φρ. Γραμματισμένος ἄνθρωπος (εἰρωνικῶς) κοιν. Ἐσεῖς οἱ γραμματινιζοόμενοι θὰ χαλάσετε τὸν κόσμον Σίφν. Ὁ κόσμος ἄς σοὶ γραμματισμέντ'ζ θὰ δαβαῖν' (ὁ κόσμος ἀπὸ τοὺς γραμματισμένους θὰ χαλάσῃ συνών. μετὴν προηγουμ.) Χαλδ. Θὰ μᾶς χαλάσῃ ὁ Θεὸς 'πὸ τοὺς γραμματισμένους Εὐβ. (Βρύσ.) Ἡ φρ. εἰς παραλλαγή. κ.ά. || Γνωμ. Ὅταν μιλοῦν οἱ νοικοκυροὶ, νὰ σωπαῖνουν οἱ γραμματισμένοι (ὅτι ὁ πρακτικὸς ἄνθρωπος ἐκτιμᾷ καλῶτερον τὰ γεγονότα ἀπὸ τὸν ἔχοντα θεωρητικὴν μόρφωσιν) Σάμ. || Ἄσμ.

Βλαχούλα δὲν παντρεύεται, τβοπάνη ἄντρα νὰ πάρῃ, θὰ πάρῃ παππαδόπουλο, πού 'ναι γραμματισμένο Πελοπν. (Ὀλυμπ.)

Γιατ' εἶν' ἀπ' ὅλες ὁμορφῇ τσ' ἀπ' ὅλες προκομμένη τσαι 'ς τὸ σκολειὸ ἐπῆαινε τσ' εἶναι γραμματισμένη Θήρ. (Οἶα).

Καὶ τί τ-τραοῦδγια νὰ σοὺ πῶ, πού 'σαι γραμματισμένος Τῆλ.

Ἐνας νιός, 'να παλληκάρη | σὰν τ'ἀστρί, σὰν τὸ φεγγάρι, μὰ ἦταν καὶ γραμματισμένος, | 'ς τὴν ἀγάπῃ μπερδεμένος Πελοπν. (Σκορτσιν.)

Μέσα 'ς τὴν κούνια κάθεσαι σὰμ Παναγιά γραμ-μένη, πού 'ρκουνδαὶ καὶ σὲ προσκυνοῦν οὐλ-λ' οἱ γραμματισμένοι

Κῶς (Πυλ.) Ἡ σημ. τῆς μετοχ. καὶ Βυζαντ. Βλ. Χρον. Μορ. Η στ. 7535 (ἐκδ. J. Schmitt) «ἄνθρωπος ἦτον φρόνιμος, καλὰ γραμματισμένος» καὶ Μαχαιρ. (ἐκδ. R. Dawkins) 1, 616 «ὁποῖος ἦτον δυνατὸς καὶ πολλὰ γραμματισμένος» καὶ Ἐρωτόκρ. Γ 1607 (ἐκδ. Σ. Ξανθοῦδ.) «καλὰ καὶ νά 'τον φρόνιμη, πολλὰ γραμματισμένη». Συνών. β ι β λ ι ᾱ ν ο ς.

Β) Ἀμτβ. 1) Ἐπαναλαμβάνω πολλάκις λέξιν κατὰ γράμμα Α. Μωραϊτίδ., Διηγ. 2, 122: Τί γράμμα καὶ ξέ-γραμμα, παππᾶ Νικόλα! Πᾶνε ὀχτὼ χρόνια τώρα καὶ ἡ αἰδεσιμότης σου κάθεσαι καὶ μοῦ γραμματίζεις. 2) Ἐκπαιδεύομαι, μορφώνομαι Ἴων. (Ἀλάτσατ.) : Εἶπα, τὸ παιδί μου τοῦλάχιστο νὰ γραμματίσῃ (νὰ μάθῃ γράμματα).

γραμματικὴ ἡ, λόγ. κοιν. γραμμακιδῆ Τσακων. (Πραστ.)

Τὸ ἀρχ. γ ρ α μ μ α τ ι κ ῆ.

1) Τὸ σχετικὸν μετὰ τοὺς γραμματικούς κανόνες τῆς γλώσσης μάθημα λόγ. κοιν. καὶ Τσακων. (Πραστ.) : Κάνομε δυὸ φορὲς τὴ βδομάδα γραμματικὴ. Τὸν σήκωσε ὁ δάσκαλος καὶ δὲν ἤξερε γραμματικὴ λόγ. κοιν. τὰ γραμμακιδῆ ὁ 'ν' ἐγκον καὶ (εἰς τὸ μάθημα τῆς γραμματικῆς δὲν πηγαίνει καλὰ) Πραστ. β) Βιβλίον διδακτικὸν περιέχον τοὺς γραμματικούς κανόνες τῆς γλώσσης λόγ. κοιν. : Ξέχασα τὴ γραμματικὴ μου 'ς τὸ σχολεῖο. 2) Ἡ ὑπηρεσία γραμματέως, ἡ γραφικὴ ἐργασία Χίος : Ἐδούλευαν σὲ γραμματικές (ἐκαμμον χρέη γραμματέων, εἰργάζοντο ὡς γραμματεῖς).

Ἡ λ. καὶ ὡς κύριον ὄν. ὑπὸ τὸν τύπ. Γραμματικὴ πολλαχ. καὶ Καππ. (Φλογ.) καὶ ὑπὸ τοὺς τύπ. Γραμματ'κὴ Λήμν. Γραμματιτῆ Μέγαρ. Νίσυρ. Γραμματικὴ Θήρ. Κρήτ. (Ἄγιος Βασίλ. κ.ά.) Σάμ. Γραμματ'κὴ Πάρ. Σάμ. Γραμματικὸ τό, Θήρ.

γραμματίκι τό, Μακεδ. (Ἄγιος Νικόλ. Βέρ.) —Λεξ. Γαζ. γραμματίξ' Μακεδ. (Κοζ.)

Ἐκ τοῦ οὗς. γ ρ α μ μ ᾶ τ ι.

Τὸ πτηνὸν Σπίζα ἡ ἀκκνοφάγος (Fringilla carduelis) τῆς οἰκογ. τῶν Σπιζιδῶν (Fringillidae) ἐνθ' ἄν. : Ἐπῆασα ἓνα γραμματίξ' Μακεδ. (Κοζ.) Ἡ γ'ναῖκα τ' τραγ'δάει σὰ γραμματίξ' αὐτόθ. Συνών. ἀ γ κ α θ ο π ο ὐ λ λ ι, ἀ γ ρ ι ο κ ᾶ ν α ρ ο, ἀ μ α ρ α ν τ ᾶ κ ι, ἀ μ ᾶ ρ α ν τ ο ς 3, β α σ ι λ ο π ο ὐ λ λ α 2, γ α ρ δ ῆ λ ι Α1, γ ρ α μ μ α τ ι κ ὸ ς 1, γ ρ α μ μ α τ ι κ ο ὐ δ α, γ ρ α μ μ α τ ι κ ο ὐ δ ι, γ ρ α φ τ ῖ κ ι, κ α ρ δ ε ρ ῖ ν α, κ ο ρ κ ο π ο ὐ λ λ α, π α π π α δ ῖ τ σ α, σ τ ρ α γ α λ ῖ ν ο ς, τ ο υ ρ κ ᾶ κ ι, τ ο υ ρ κ ο π ο ὐ λ λ α, τ ο υ ρ κ ο π ο ὐ λ λ ι.

γραμματικόπουλος ὁ, Κέρκ.— Ν. Πολίτ., Λαογρ. 1 (1909), 232 γραμματικόπουλο τὸ Εὐβ. (Κάρυστ.) Προπ. (Μηχαν.)

Ἐκ τοῦ οὗς. γ ρ α μ μ α τ ι κ ὸ ς καὶ τῆς παραγωγ. κατὰλ. -π ο υ λ ο ς.

Ὁ ἐγγράμματος νέος ἐνθ' ἄν. : Ἄσμ.

Φέρτε μου 'δῶ κρασί νὰ πιῶ, φέρτε μ' ψωμί νὰ φάω καὶ σὺ, γραμματικόπουλε, κατέβασ' τὸ σπαθί μου Κέρκ.

Ἐνα γραμματικόπουλο κ' ἓνα γραμματισμένο μιᾶς χήρας κόρην ἀγαπᾷ καὶ δὲ μπορ' νὰ τὴν πάρῃ Προπ. (Μηχαν.)

Καὶ οἱ παππᾶδες καὶ αὐτοὶ χάσανε τὰ χαρτιά τους καὶ τὰ γραμματικόπουλα χάσαν τὰ γράμματά τους Εὐβ. (Κάρυστ.)

Ἡ λ. ὑπὸ τὸν τύπ. Γραμματικόπουλος καὶ ὡς ἐπών. Ἀθῆν. Πειρ. Ζάκ. καὶ ὡς παρων. Ἀθῆν.

γραμματικός ὁ, κοιν. καὶ Πόντ. (Ἰνέπ. Κερασ. Κοτύωρ. Οἶν. Ὀφ. Τραπ.) γραμματικός Κάλυμν. Κῶς Μεγίστ. Πάτμ. Σύμ. Ρόδ. Τῆλ. γραμματ'κὸς κοιν. βορ.

